

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstr. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo pa 8 dinarjev.

Slovanska internacionala.

V ponedeljek so prišli v Ljubljano poslanci češkoslovaške države. Nad 10 dni so se zadrževali v naši državi; obiskali so važna politična in gospodarska središča. Bili so v Beogradu, šli so pogledat v Južno Srbijo, ogledali so si Zagreb in skočili tudi v Split ob morju adrijanskem. Od države so se poslovili v Ljubljani. Vsa Ljubljana je bila na ulicah pri prihodu in odhodu. Ta dan ni bilo med Slovenci političnih strank. Bili smo eno: Slovani, ki v svoji sredi pozdravljajo voljene zastopnike slovanskega naroda.

Pred vojno se poslanci raznih držav niso med seboj obiskovali. Samo diplomatije so se shajali. Tudi po vojni ti obiski niso posebno običajni. Le tri mlade slovanske države so spoznale njih velik politični in gospodarski pomen. Jugoslavija, Čehoslovaška in Poljska so prišle potom svojih poslancev medsebojno v obiske.

Ta običaj je prav velikega pomena. Tvori — iz mednarodnega stališča — močan člen v verigi prizadevanj, ublažiti mednarodna in meddržavna nasprotstva, se medsebojno spoznavati, se vzljubljati in skupno delovati. Za preroditev človeštva k ljubezni, medsebojni pomoči, za borbo za svetovni mir, za boj za novega človeka, ki bo zmožen ustvariti na zemlji nebeško kraljestvo enakosti, bratstva in svobode.

Slovani pred vojno nismo imeli pristopa k oltarju miru in sprave. Naša velika srčna kultura, naš mehki značaj, ki nas usposablja za razumevanje vseh velikih vprašanj etičnosti in človečnosti, nista dobila prilike, da bi v družbi ostalih narodov ali sama iz sebe gradila na zgradbi večnega miru in sreče vseh narodov. Okovani v verige tujih narodov smo bili prisiljeni, da smo vse svoje duševne moči uporabljali za utrditev naših narodnih pravic, naših šol in naše gospodarske osamosvojitve. Svoje moči smo izčrpavali v dnevni borbi za vsakdanji kulturni in gospodarski kruh. V mednarodnem življenju igrajo vlogo le države. Te so stranka, ki more delovati. Mi pa nismo imeli lastnih držav. Le Rusija je bila zunanje močna samostojna država. Toda carski absolutizem je k tlom tlačil vsak razmah kvišku k idealom socialnosti in humanosti. Največja socialnih revolucij vseh stoletij, svetovna vojna, je pa tudi nam Slovanom prinesla možnost, da na vseh poljih človekovega udejstvovanja delamo za uresničitev sanj vseh trpečih o miru in ljubezni. Pri tem delu ne smemo biti sami. Iskati moramo vezi in stike z onimi, ki so nam po duši in mišljenju najbližji, da z njimi skupno predstavljamo pred evropsko in svetovno javnostjo močno in vplivno skupino, katere beseda mora biti vpoštevana. — Hočemo, da zavlada vsepovsod duh novega rodu. Ne medsebojna krvava razračunavanja in izkoriščanja, vlada naj med narodi socialna pravičnost, možnost vsestranskega kulturnega razvoja. Slovani ho-

čemo in moramo pri tem delu sodelovati. Ne samo v Društvu narodov ali drugačnih mednarodnih organizacijah. Hočemo, da pri tem delu velike ljubezni sodeluje ves narod z vsemi svojimi silami. K temu delu je treba narod vzbuditi, pokazati mu važnost njegovega sodelovanja, predložiti mu veličino tega dela, da bo vedno in ob vsaki priliki zmožen in voljan delovati v smeri teh velikih zadev novega človeka. In zato je prav, da ves narod tupatam vzvalovi, da začuti v sebi veliki trenutek, da se zaveđa, da v boju ni sam, da ima brate, ki so istih misli, da pred težko nalogo ne klone in ne postane malodušen. Temu namenu naj služi obisk čeških poslancev. Na ulicah, v svečanem razpoloženju, ko vihrajo zastave in se cvetje siplje raz oken ter tisoč in tisoč rok krili v pozdrav in objem in ko so oči od sreče solzne, v takih trenutkih je prisegati; kajti taka prisega ostane sveta in večna. In vsakdo se zaveđa, da prisega zvestobo velikim idealom.

Poseben pomen mora imeti obisk čeških poslancev za naše delavstvo. Delavec, mož dela rok, mož poštenja in težkih skrbi, je pred vojno in med vojno največ trpel. Tudi po vojni mu hoče v nekaterih državah biti usojeno isto življenje. To pa ne sme biti. Brez moralne in materialne povzdige delovnega naroda ne bo miru, sprave in ljubezni. Kdor trdi, da deluje za kulturni napredek narodov, za svetovni mir, mora hoteti, da dvigne delavca iz današnjega položaja plačanega sužnja v enakovrednega sočinitelja v vsem gospodarskem in političnem življenju. Neštokrat smo že v svojem listu poudarjali, da mora delavec v boju za svoje pravice postati aktivnejši, da mora sam poseči v boj in uporabljati ona sredstva, ki so sposobna, da prinese uspeh. Eno najglavnejših sredstev je narodna in državljanska zavest. Uveljavljanje narodnih in državljskih pravic je borba proti kapitalističnemu izkoriščanju, ker to uničuje narodno silo in moč države. Ni slučaj, ampak živa naravna potreba, da je dr. Soukup, vodja čeških socialdemokratov, v svojih govorih poudarjal slovanstvo, in po njegovih govorih smo razumeli, zakaj na Češkem obstojata dve socialdemokratski stranki: češka in nemška. Dasi imata obe Marxa za boga, vendar nista eno. Nekaj mora biti, kaj ju razdružuje. To je narodnostni moment. Jugoslovansko delavstvo je brez politične in gospodarske moči. Nima strokovnih organizacij. Raztepeno je na devet vetrov. Temu dejstvu primerno odgovarja tudi naša delavsko-varstvena zakonodaja. Naše delavstvo mora svojo slabost zmanjšati s tem, da poveča svoj vpliv potom lastnih strokovnih organizacij, dalje pa, da se krepko nasloni na sorodne slovanske narode in od njih dobi moralno pomoč za svoje pravice. Češka je socialno napredna država. Morda je v tem pogledu najmodernejša. Zanimanje čeških

delavskih narodnih organizacij za naša socialnopolitična vprašanja bi brez dvoma pomenilo velik pritisk na našo javnost, na odgovorne faktorje v državi, ki morajo varovati ugled države na zunaj, torej tudi napram Čehoslovaški, ki bi si svoje mnenje ustvarjala po našem razumevanju za socialnopolitične zahteve delavstva. Danes se dogaja, da marsikateri zunaj v svetu o naših razmerah laže in kaže povsem drugo sliko, kakor je. Medsebojni stik delavskih narodnih organizacij bi te laži razpršil. Imamo politično vez v Mali antanti. Politična vez brez istočasno gospodarske in socialne vezi je fraza, ki realnosti življenja v danem trenutku ne bo prenesla. Delavske organizacije bi utrdile politične vezi, ker bi se medsebojno podpirale v boju za boljši kruh, kateri edini tudi politiki daje trdna tla.

Obisk češkoslovaških poslancev naj ustvari slovansko internacionalo delavskih organizacij. To bo prvi pozitivni uspeh za nas. — ec

Poselsko spričevalo.

Nemalo sporov med posli in gospodarji je pripisovati poselskim spričevalom. Ne morda zaradi slabih spričeval, kajti taki gospodarji, ki bi ne vedeli, da se ne sme izdajati za posla neugodnih spričeval, ki bi bila v stanu onemogočiti nadaljnje službovanje ali vsaj povzročiti poslu velike težkoče, so dandanes redki. Spori izvirajo ponajveč iz slabega poznanja in razumevanja tozadevnega zakona. Na žalost so oni deli zakona, ki so važni, v zakonu samem premalo raztolmačeni, da bi jih mogel lajik pravilno razumeti. Obrazlaga pa pri tem zakonu manjka.

Razmerje med hišnimi ali gospodarskimi posli v Sloveniji je urejeno z naredbo celokupne deželne vlade za Slovenijo, št. 224, z dne 18. junija 1921., ki je še vedno v veljavi. V tej naredbi je glede poselskih spričeval rečeno sledeče: »Brez poselskega izkazila ne sme gospodar sprejeti posla v službo. Ko se razveže službeno razmerje, mora potrditi gospodar s svojo letno podpisom, koliko časa, kje in v kakšni lastnosti je posel služil. Druge pripombe so nedopustne.« (§ 25.)

Te »druge pripombe« pa razume ta gospodar kakor posel tako, da se nanašajo samo na slaba spričevala, nikakor pa ne tudi na dobra. Treba je samo pogledati v poselske knjižice, kjer se lahko vsak prepriča, da je 95 odstotkov vpisanih spričeval, odkar je gornja naredba v veljavi, ki nasprotujejo besedilu zakona. Če ni nič dobrega napisanega, je posel strašno nezadovoljen, istotako se službodajalec pri sprejemu v službo ozira samo na dobra spričevala. Sedaj pa recimo, da kdo napiše spričevalo, ki je v skladu z zakonom, da namreč opusti vse opombe, razen navedbe, koliko časa, kje in v kaki lastnosti je posel služil, — ali mislite, da poslu to ne škoduje pri iskanju službe? Vsa prejšnja spričevala mrgole o poštenosti, pridnosti, zvestobi itd.

Naenkrat pa vse to izostane. To se opazi, ker so spričevala v knjižici po vrsti vpisana. Posel toži. Brezuspješno. Gospodar se je maščeval nad poslom s tem, da je ravnal po zakonu. Ali ni to ironija?

Bo kdo rekel, da smo proti tozadevnim, zgoraj citiranim določilom zakona. Nikakor ne! Zakaj to še nikakor ne pomeni napredka, če se v spričevalo ne sme ničesar slabega vpisati, ker se poslu lahko še vedno škoduje s tem, da se mu nič dobrega ne napiše. Že s tem službodajalec dovolj razločno pokaže nanj. Nekaj drugega je, kar zahtevamo: Sedaj obstoječemu zakonu se naj pripomore do veljave. Kompetentni uradi naj strogo pazijo na to, da se v poselske knjižice ne bo ničesar slabega pa tudi ne dobrega vpisovalo, marveč izključno le to, kar zakon predpisuje. Potem služkinja ne bo več žalostna, kadar sprejme spričevalo, službodajalec pa ne bo imel nobenega oporišča, da takoj zadvoji o poslu, ko dobi knjižico v roke. S tem pa bodo tudi prepiri, ki izvirajo iz poselskih spričeval, odpravljeni s sveta.

Pet dni dela v tednu.

Avtomobilski kralj, ameriški Ford, je te dni uvedel v svojih zavodih petdnevni delovni teden, ne da bi pri tem podaljšal osemurni delovnik na dan. Za ta korak se je odločil po večletnih poskusih, pri katerih se je pokazalo, da se pri tej novi upravi delovnega časa produkcija prav nič ne zmanjša. Tudi delavčeva mezda ne bo vsled skrajšanja tedenskega delovnika nič zmanjšana in delavec bo dobil za pet dni dela v tednu prav toliko mezdo, kot jo je dobival do sedaj za šestdnevno delo. Njegova potrošna in konzumativna moč se torej vsled skrajšanja delovnega časa ne bo nič zmanjšala. 200.000 delavcev, ki so zaposleni v Fordovih podjetjih, ima torej dva dni na teden prosto.

Dolga leta se je Ford bavil s to mislijo in če jo je sedaj uresničil, gotovo ni tega storil brez utemeljenih vzrokov. In brez dvoma je, da bo ta njegov neobičajni korak vzbudil veliko pozornost in zanimanje v industrijskih krogih vseh civiliziranih držav. Ker koliko se mora delavstvo boriti še danes v evropskih državah v obrambo osemurnega delovnika, medtem ko Ford-podjetnik črta sam od sebe en delavnik iz tedna, ne da bi zmanjšal mezde in ne da bi padla produkcija. S svojim dejanjem je Ford podal nov dokaz, kako velike in neslutene možnosti se odpirajo racionalnemu vodstvu podjetniških obratov pri izkoriščanju tehničnih pridobitev tudi v socialnem pogledu.

O nazorih in načrtih Forda razpravlja v «N. F. P.» John Crawther na osnovi razgovora s samim Fordom. S poskusi je prišel Ford do prepričanja, da se da v petih dneh producirati prav toliko kot v šestih. On upa, da bo dosegel še boljše uspehe, ker bo vodstvo podjetij prisiljeno uvesti še boljše delovne metode. Mezda za polni teden mesto za skrajšani teden — pravi Ford — se nam dobro izplača. Industrija naše zemlje bi ne mogla obstati, če bi se tovarne vrnile k deseturnemu delovniku, ker bi potem ljudje ne imeli časa za konzumiranje produciranih vrednot. Delavec, ki bi bil zaposlen v tovarni od ranega jutra do poznega večera, ne bi vedel, kaj da naj počne z avtomobilom. Učinek bi se pojavil v neštevilnih smereh. Ker avtomobil, omogočujoč človeku hitrejšega gibanja, mu nudi priložnost, da zve, kaj da se godi po svetu; to zopet vzbuja želje in hrepenenje po življenju širšega obzorja. In kakor nam je osemurni delovnik odprl pot k blagostanju, tako nam bo petdnevni delovni teden pripravil pot k še večjemu blagostanju.

Samo po sebi umevno je, da ima vprašanje skrajšanja delovnega dne in skrajšanja delovnega tedna tudi svojo humano stran. Pred dvaj-

setimi leti bi uvedba petdnevnega delovnega tedna seveda ne vedla k blagostanju, temveč v revščino. Prav tako še pred petimi leti. Izkoriščanje vseh sil in točno premišljenih delovnih strojev, nerazsipanost s časom, materialom in ljudsko energijo je omogočilo osemurno dnevno delovno dobo. K temu so se seveda priključili tudi prihranki pri eksaktnem delu, ker brez njega se izgube vse koristi produkcije na veliko. Ljudje, ki konzumirajo največji del naše produkcije, so prav isti ljudje, ki te vrednote producirajo. To je dejstvo, na katero se ne sme nikdar pozabiti — to je tajnost našega gospodarskega razcveta. Skrajšanje delovne dobe v Zedinjenih državah je imelo za posledico povečanje produkcije. Ena dobra stvar je povzročila takoj drugo. Če imajo ljudje več prostega časa, potrebujejo več obleke, več raznoličnosti v jedi, več prometnih sredstev. Povečan konzum pa zahteva večjo produkcijo, kakor jo imamo danes. Povečana pro-

dukcija pa vodi k večjemu dobičku in ta zopet pomeni višje mezde.

Vodstvo zavodov se mora samo po sebi umevno prilagoditi novim zahtevam. Ne sme se pozabiti, da je uvedba popolnejših strojev omogočila skrajšani delovni dan in skrajšani delovni teden. In čeprav danes še ni mogoče uvesti v vseh zavodih petdnevnega delovnega tedna, vendar bo tam, kjer je to mogoče, vodstvo že našlo pot k rešitvi, kakor hitro bo postavljeno pred nalogo producirati v petih dneh več, nego sedaj v šestih. In petdnevni delovni teden ni še poslednja beseda, kot ni bila poslednja beseda osemurna dnevna delovna doba. Pa to je stvar bodočnosti. Verjetno pa je, da bo šel razvoj najbližje prihajajoče dobe prej v smeri skrajšanja delovnega dne kot pa v smeri skrajšanja delovnega tedna.

Koristno bi bilo, če bi o gornjih Fordovih besedah resno razmišljali tudi naši delodajalci.

Politični pregled.

Demisija vlade. Priznati se mora, da se je Uzunović silovito trudil, da obdrži sedanjo vladno večino. Radičevci so napravili Uzunoviću veliko nepriliko, vendar so se pa vsa sporna vprašanja rešila s kompromisi, izjavami in preklicji. Zadnjo koncesijo je Uzunović dal radičevcem s tem, da je prisilil dr. Nikića, da zapusti vlado. Med tem je pa Štefan Radić s svojim nekvalificiranim nastopom ob priliki poseta češkoslovaških parlamentarcev izzval konflikt, katerega ni bilo mogoče izravnati. Uzunović je zahteval od Radića preklic in obžalovanje izjav, ki jih je izustil na zagreškem kolodvoru. Na to bi se Radić pristal, ker je navajen demantirati, vendar je pa Uzunović tudi zahteval, da se Radić umakne iz vidnega mesta v vodstvu stranke, ker bi bila le na ta način podana garancija, da ne bo s svojim dolgim jezikom vznemirjal politične javnosti. Na umik z odličnega mesta v svoji stranki pa Radić razumljivo ni hotel pristati. Uzunović je nato v imenu celokupne vlade podal demisijo. Seveda je pa zagreški incident le povod za demisijo vlade, vzrok leži mnogo globlje. Že dolgo časa vlada med radičevci in radikali velika napetost. Večje število vodilnih mož iz obeh strank je v takem sporu, da se že v osebnih stikih drug drugega izogibajo. Vlada ni mogla začeti nobenega resnega dela, ker med obema RR ni bilo v to potrebnih skupnih vezi in zaupanja. Uzunovićeva vlada se je držala prav samo zato, ker ni bilo zaenkrat nobenih izgledov, da se ustvari nova kombinacija. Če bi n. pr. Pašićeva skupina v radikalni stranki, ki je najbolj nasprotujoča radičevcem, le mogla sestaviti novo vlado, takoj bi bilo konec zavezništva med radikali in radičevci. RR vlado se je vedno smatralo za prehodni štadij nove vlade — brez radičevcev. Ostal je doslej vedno nerazrešen problem, kako dobiti novo večino. Različne kombinacije so se pojavljale v politični javnosti. Vse je pa ostalo le pri kombinacijah. Ali se bo po demisiji Uzunovićeve vlade uresničila ena izmed kombinacij, je vprašanje. Vse je mogoče, tudi to, da se obnovi RR vlada. Ne bo pa zgrajena na trajnem fundametu, vedno v nevarnosti, da pade. Edini pravilni izhod iz današnje politične situacije bi bile volitve, četudi je popolnoma nejasno, kdo bi jih izvedel!

Zagreški škandal. Pri sprejemu češkoslovaških parlamentarcev na zagreškem kolodvoru se je Štefan Radić vedel skrajno nekvalificirano. Takoj ko je prišel s svojimi poslanci Radić na kolodvor in opazil, da više samo državne, ne pa tudi hrvatske zastave, je pričel kričati, da odstavi železniceškega direktorja Jovanovića, ker je zagrešil tako «svinjarijo». Ko je zagledal predsednika češkoslovaškega parlamenta Malypetra, ga je pozdravil z neslano opazko: «O, Vi ste pa Veliki Peter!» — Veliki župan zagreški je pričel svoj govor s tem, da je pozdravil goste v imenu celokupnega prebivalstva zagreške oblasti. Radić je prekinil veli-

kega župana in zahteval, da govori v imenu hrvatskega naroda in ne v imenu prebivalstva. Radić je velikega župana neprestano motil z medklici, da je z veliko težavo dokončal svoj govor. Prav tako je Radić na ves glas ozmerjal zagreškega župana Heinzla, ker je goste pozdravljaj v imenu zagreškega «prebivalstva». Pri miru pa Radić tudi ni pustil češkoslovaških govornikov. Predsedniku Malypetru je neprestano vpadal v govor in kritiziral njegove besede. Ni mu bilo prav, da je Malypeter poudaril slovansko vzajemnost, ampak je zaklical govorniku, naj govori o človečanski vzajemnosti. Na ukor iz publike, naj vendar Radić molči, je le-ta zaklical: «Jaz sem tu gospodar!» Končno ni bilo prav Radiću, da se je klicalo: «Živeli Češkoslovaki!», ampak je naravnost demonstrativno kričal: «Živeli Čehi! Živeli Slovaki!» — Za Malypetrom je govoril podpredsednik češkoslovaške senata dr. Soukup. Govor Soukupa ni našel odobravanja pri Radiću in ga je neprestano motil z neokusnimi medklici. Češkoslovaški gosti so bili zaradi skrajno nefaktnega Radičevega obnašanja zelo ogorčeni in ni malo manjkalo, da so se od pozdravnih nagovorov takoj vrnili zopet v svoje vagonne in odpeljali iz Zagreba naprej. Zagrebčani, ki so bili priča Radičevih izbruhov, je bilo sram pred bratskimi gosti. Nekateri zagovarjajo Radičevo sramotno ponašanje s tem, da je bil baje pijan in neodgovoren za svoje besede.

SLS se pripravlja na umik. Že na shodu v Brežicah se je dr. Korošec zelo dvoumno izražal o zadržanju svoje stranke napram vladi. Sicer je govoril še vedno opozicijsko, vendar se je pa čutilo iz njegovih izjav, da bi bila SLS končno pripravljena sodelovati v vladi, če bi tudi zaenkrat svoje avtonomistične zahteve odložila z dnevnega reda. Preteklo nedeljo se je vršila v Ljubljani seja vodstva SLS, kjer se je predvidevalo padec sedanje vlade in sklepalo o tem, kakšno stališče naj zavzame stranka pri sestavljanju nove vlade. Razvila se je zelo burna debata in pokazala so se velika nesoglasja med člani vodstva. Kriza v vodstvu stranke je zavzela tak obseg, da je podpredsednik SLS prof. Remec demisioniral. Vodstvo stranke je njegov odstop vzelo molče na znanje. Priobčeni komunike o seji vodstva poudarja, da je načelniku stranke na prosto dano, da po svoji uvidevnosti uravnava razmerje SLS do vlade. Poleg tega piše «Slovenec», da so postala sedaj aktualna predvsem gospodarska in socialna vprašanja v državi, katerih rešitev je neodložljiva. Z drugimi besedami se to pravi, da bi bila SLS pripravljena sodelovati v vladi, če bi se tudi umaknil njen avtonomistični program dnevnim aktualnim vprašanjem za ceno, da bi stranka prišla do odločilnega vpliva v Beogradu pri izvajanju državne gospodarske in socialne politike. SLS se pripravlja popolnoma po vzorcu Štefana Radića na kapitulacijo.

Davidovičevci proti Radiću. Demokratski poslanec G. Angjelinović je naslovil na ministrskega predsednika, na ministra za notranje zadeve in na vojnega ministra interpelacijo, kjer trdi, da je št. Radić iznova pričel s hujskanjem proti vojski. Na shodu v Vitanju je celo Radić rekel: »Sedaj ima seljak politično puško, ono drugo puško pa bomo zavrgli, ker je ni treba.« Poleg tega so v Radićevi knjigarni v Zagrebu izšle v zadnjem času knjige in brošure, v katerih se direktno in indirektno agitira proti naši vojski. — Vsled Angjelinovičeve interpelacije je prišlo do burnega prerekanja med Davidovičevci in radićevci. Malo je manjkalo, da ni prišlo do osebnega spopada med Angjelinovićem in radićevcem dr. Basaričkom.

Ljubljanska avtonomija. Na pritisk radićevcev so bili odstavljeni dosedanjí gerenti in imenovan za vladnega komisarja dr. Mencinger. Z imenovanjem komisarja pa vlada ni ničesar ukrenila, da se razpišejo volitve. Izvršila se je sicer partijska izmena gerentov, ni pa bila podana garancija, da se Ljubljani vrne avtonomija. S stališča obrambe avtonomnih pravic ljubljanskega mesta ostane naše stališče napram novemu vladnemu komisarju isto kot napram gerentom: volitve hočemo. Noben gerent ali komisar ne more več zastopati ljubljanskega mesta. Skrajni čas je že, da se dá ljubljanskemu volilstvu priložnost, da izvoli svoj občinski svet, ki je edini poklican, da vodi občinsko gospodarstvo. Sumljivo je, da sedaj radićevci in radikali

nič več ne vpijejo, da stoje na braniku ljubljanske avtonomije, ampak so čez noč utihnili in se prikrito vesele, da je na magistratu od njih imenovani vladni komisar, ki naj izvršuje občinske posle toliko časa, dokler se bo hotelo gospodom — ki se boje volitev.

Ekspozice zunanjega ministra. Dr. Ninčić je sprejel časnikarje in jim podal ekspozice o našem zunanjepolitičnem položaju, naglašujoč med drugim: Z vstopom Nemčije se je avtoriteta društva narodov zelo povečala. Rumunija je vstopila v Svet društva narodov kot kandidat Male antante. Z naše strani se glede vstopa Rumunije v Svet ni nič pustilo. Bolgariji je bilo od Društva narodov dovoljeno posojilo v znesku 2.250.000 funtov šterlingov. Naša država je zastopana v konzultativnem odboru, katerega namen je kontrolirati porabo posojila, ki je namenjeno izključno za begunce, ki so se zatekli v Bolgarijo in katerih materialni obstoj je ogrožen. Odnosaji naše države z balkanskimi državami so ugodni. Posebno pristrčne zveze goji Jugoslavija s Francijo. Z nemško Avstrijo se je naša država sedaj načelno sporazumela za sklenitev konvencije o arbitraži in o mirnem reševanju sporov. Kar se tiče izhoda Madžarske na naše morje, je naša država proti temu, da bi prišle pri tem v poštev naše luke. Odnosaji z Italijo se razvijajo normalno. Nettunske konvencije so sestavljene strokovnjaški in jih napadajo gospodarske organizacije na zelo neresen način.

je prireditev res lepo uspela, se ima podružnica zahvaliti tudi »županstvu«, ki je na prireditvi sodelovalo. Tu spadajo župan, mati županja in tajnik. Posebno mati županja, vsa mlada v lepí narodni noši je rešila svojo nalogo povsem častno, za kar ji je podružnica gotovo hvaležna. Občinski tajnik, nočni čuvaj, viničarke, viničarji, policaji in detektivi, vsi so bili pridno na delu, da pomorejo svoji podružnici. Takih prireditev si v Kranju še želimo. Podružnici NSZ pa je izreči vse priznanje.

Zahvala. Podružnica Narodno-strokovne zveze v Kranju se tem potom kar najlepše zahvaljuje vsem, ki so pripomogli, da je naša prva prireditev tako lepo uspela. Posebno zahvalo smo dolžni gđ. Verici Rakovčevi, ki je prevzela težko vlogo matere županje, hvala tudi tamburašem »Edinosti« za sodelovanje, hvala vsem članom, članicam in nečlanom, ki so sodelovali, hvala pa tudi vsem, ki so nas na katerikoli način podprli. Ako smo iz zahvale katerega nehoti izpustili, naj nam verjame, da smo mu tudi hvaležni. Za odbor: Andrej Gašperlin, predsednik, Otmar Zupančič, tajnik.

Zahvala. Podpisana se zahvaljujeva Izvrševalnemu odboru Narodno-strokovne zveze za podporo v znesku 100 Din, ki sva jo prejela ob priliki bolezni v hiši. Sladki vrh, 12. oktobra 1926. Janez in Ana Divjak.

SREDNJA VAS V BOHINJU. — V nedeljo 10. t. m. ob 11. uri dopoldne se je vršil v dvorani Občinskega doma ustanovni občni zbor podružnice Narodno-strokovne zveze, na katerem sta poročala tov. Ivan Tavčar iz Ljubljane, ter strokovni okrajni tajnik tov. Poženel z Jesenic. Tov. Tavčar je v svojem enournem govoru podal jasno sliko o položaju domačega delavstva. Lepemu številu prisotnih zborovalcev je polagal na srce, da se morajo z vso bratsko ljubeznijo okleniti dela za svojo, na novo ustanovljeno delavsko organizacijo. Za njegov govor se mu je imenom odbora pristrčno zahvalil tov. Franc Arh ter takoj nato podal besedo okrožnemu tajniku tov. Ivanu Poženelu, ki je pohvalil agilnost članov, katero so pokazali pri ustanavljanju organizacije. Nato je sledilo poročilo pripravljalnega odbora, katero je bilo vzeto z odobravanjem na znanje. Pri volitvah novega odbora so bili izvoljeni tovariši: predsednikom Jože Stare, podpredsednikom Miha Markula, tajnikom Janez Šest, blagajnikom Jožef Mikel, odbornikom Andrej Kavčič in Janez Strgar, pregledovalcem računov Valentin Sodja in Valentin Zupanec, odborniškim namestnikom Jožef Žmitek in Primož Kovačič. Tov. predsednik je ob pol 14. uri zaključil ustanovni občni zbor. Po zaključku se je vršila živahna debata med že organiziranimi in neorganiziranimi tovariši in rezultat je bil ta, da so tudi še ti neorganizirani tovariši pristopili v naše vrste. Prva seja novoizvoljenega odbora se vrši v nedeljo, dne 17. t. m., točno ob 11. uri dopoldne v lokalupri g. Grobotku.

LITIJA. Tukajšnja podružnica Narodno-socialne strokovne zveze je preteklo nedeljo, t. j. 5. oktobra, priredila veliko vinsko trgatv v prostorih gosp. Vojka Šribarja. Članstvo in ostalo občinstvo se je prireditve polnoštevilno udeležilo. Članstvo veseličnega odseka se je zelo potrudilo, da je lokale čim lepše okrasilo in na prireditvi skrbelo za čim večji red in zabavo. Zato našim članom in članicam veseličnega odseka najiskrenejša hvala. — Odbor.

Iz NSS.

SLOVENJGRADEC. Krajevna organizacija NSS sklicuje za dan 23. t. m. ob 8. uri zvečer v gostilni Rup širši članski sestanek, katerega se udeleži zastopnik načelstva NSS iz Ljubljane. Udeležba vseh članov obvezna.

Strokovni vestnik.

Vsem podružnicam NSZ. Že parkrat smo prosili vse podružnice NSZ in Unije, naj vse dopise naslavljajo na: Tajništvo NSZ, Ljubljana, Narodni dom. Prosimo torej ponovno, da se vse pošilja samo na ta naslov. — Tajništvo.

Skiopitična predavanja. Z ozirom na številna vprašanja sporočamo vsem našim podružnicam, da Delavska zbornica še ni prejela skiopitikonov in zato morajo skiopitična predavanja do nadaljnjega odpasti. Prirejte povsod za ta čas druga predavanja, predvsem o zakonu za zaščito delavcev in socialnem zavarovanju.

Rentnikom iz Nemčije! Vsem onim, ki so se svoj čas obrnili na »Unijo« ali sedaj na NSZ, sporočamo, da smo njih zadeve odposlali na našega zastopnika v Nemčijo, da na licu mesta skuša vse ugodno rešiti. Ko dobimo odgovore, jih vsakemu posamezniku sporočimo. — Tajništvo Narodno-strokovne zveze.

ČRNA. Naša mlada podružnica je pridno na delu. Odbor je na svoji zadnji seji razdelil funkcije in delo med odborniki. Tudi je sklenil odbor pozvati vse člane in tudi druge delavce, da se v vsakem primeru, če se komu godi krivica, obrne na predsednika ali tajnika podružnice.

MARIBOR. V petek 15. t. m. se vrši pri nas ustanovni občni zbor podružnice NSZ. O poteku občnega zbora priobčimo poročilo v prihodnji številki.

FALA PRI MARIBORU. Tudi pri nas se je pričelo v zadnjem času živahno gibanje za ustanovitev podružnice NSZ. V kratkem bomo imeli ustanovni občni zbor, ker vidimo, da je ta organizacija za nas prepotrebna.

RUŠE. Tukajšnja podružnica »Unije« je priredila 14. t. m. svoj širši članski sestanek, na katerem je poročal tov. Tumpej iz Maribora. Več o tem sestanku v prihodnji številki lista.

KOČEVJE. V petek 8. t. m. se je vršil pri nas informativni sestanek, katerega je sklicala Narodno-strokovna zveza. Na sestanku je strokovni tajnik tov. Kravos obširno govoril o pomenu NSZ in o potrebi strokovne organizacije za naše delavstvo. Po govoru tov. tajnika se je sklenilo ustanoviti v Kočevju podružnico NSZ in se je izvolil pripravljalni odbor, kateremu na čelu stoji agilni tovariš Krajšek. Želimo, da bi dobili res čim preje

podružnico NSZ, ki je za tukajšnje delavstvo prepotrebna.

TRŽIČ. Pripravljalni odbor Narodno-strokovne zveze je sklical v soboto zvečer sestanek, kateremu je prisostvoval tudi strokovni tajnik tovariš Kravos iz Ljubljane. Na tem sestanku se je razpravljalo o korakih, ki jih ima pripravljalni odbor podzeti zato, da se čim prej ustanovi podružnica. Upati je, da bomo tudi v Tržiču kmalu imeli svojo podružnico.

LOGATEC. Tukajšnji odbor podružnice »Unije« je imel 10. t. m. svojo sejo, na kateri je razpravljalo o različnih društvenih zadevah. Da pomore podpornemu fondu za brezposelne, je odbor sklenil prirediti v nedeljo 17. t. m. vinsko trgatv v prostorih gostilne »pri Kuncu«. Prireditev prične ob 6. uri zvečer. Vabimo vse prijatelje in znance, da posetijo to našo prireditev v čim večjem številu. — Podružnica priredi v ponedeljek 25. t. m. zvečer predavanje. Predava centralni tajnik tov. Kravos o zakonu za zaščito delavcev. Ker se s tem predavanjem prične podružnično zimsko kulturno delo, prihitite vsi polnoštevilno.

SLADKI VRH. Tukajšnja podružnica »Unije« priredi v nedeljo 17. t. m. članski sestanek v prostorih tov. Franca Roškarja. Na sestanku poroča okrožni strokovni tajnik tov. Tumpej iz Maribora. Vsi člani naj se tega važnega sestanka udeleže polnoštevilno.

KRANJ. Podružnica Narodno-strokovne zveze v Kranju je priredila v nedeljo 10. t. m. svojo prvo vinsko trgatv v korist brezposelnih članov. Ta prva njena prireditev, ki se je vršila v spodnjih prostorih Narodnega doma, je izpadla nad vse častno. Lep aranžma, ljubka priprostost in pristrčnost je pokazala, da se je veselični odbor, na čelu mu tov. Podlipnik, zavedal svoje naloge. In rešil jo je častno. Cel večer ena sama hvala o prireditvi, ki je doživela lep moralni in najbrže tudi gmojni uspeh. Na prireditvi smo opazili tudi veliko število ostalega naprednega občinstva, med njim tudi kranjskega župana g. Pirca. Delavstvo je bilo zadovoljno, da je napredni Kranj upošteval njegov klic in prihitel v tako častnem številu na prireditev. Poleg običajnega harmonikaša je sviral tamburaški zbor »Edinosti« v Kranju, ki se je rade volje odzval vabilu in podprl tako prireditev. Da

Inserirajte v „Novi Pravdi“!

Mladinski vestnik.

JESENICE. Tekom jesensko-zimske sezone se priredi pri nas ciklus predavanj kulturno-prosvetnega odseka Delavske zbornice za Slovenijo. S tem bo dana možnost našemu delavstvu, da dvigne svoje duševno obzorje, ker je pač zadnji čas in skrajna potreba, kajti baš zaostalost je velik greh, ki se le prerad maščuje. Predavalo se bo o naslednjih temah: 1.) Večni Rim. 2.) London. 3.) V deželo piramid (Egipt). 4.) Stare Atene. 5.) Velika francoska revolucija. 6.) Dunajska revolucija 1848. 7.) Resnično lice vojne. 8.) Broizem in tujizem. 9.) Eno uro v Pompejih. 10.) Pračlovek. 11.) Darwin in njegov nauk. 12.) Sedem čudežev sveta. Vsa predavanja bodo spremljana s skioptičnimi slikami. Vršila se bodo v lokalni »Bratstva« pri g. Kobelu na Savi vsako drugo nedeljo ob 10. uri dopoldne. Otvoritev predavanja se pravočasno naznani, kar zdaj še ni mogoče, ker še ni skioptikona. Predavanja bodo popolnoma brezplačna in vsakomur

dostopna, na kar se izredno opozarja. Vedno bo sodelovala godba »Bratstva« in nudila primerno razvedrilo. — Nihče naj ne zamudi te lepe prilike izobraževanja in naj predavanja poseča. Brez kulture proletarijata ni kulture naroda!

»Bratstvo« v Zagorju ob Savi javlja vsem bratom in sestram, da se vrši v nedeljo dne 24. t. m. v društvenem lokalu (nad kino »Triglav«) V. redni občni zbor. Začetek točno ob pol 3. uri popoldne. Bratje in sestre! Udeležite se zbora polnoštevilno! Bodite točni!

Odbor.

»Bratstvo« v Zagorju ob Savi priredi v nedeljo dne 17. t. m. v kavarni Müller veliko vinsko trgatev, spojeno s plesom, šaljivo pošto in razno drugo zabavo. Začetek ob 7. uri zvečer. Sodeluje društveni sekstet. Vstopnina 5 Din za osebo. Vse naše prijatelje in uzmoviče sladkega grozdja vabimo k obilni udeležbi.

Odbor.

Po drugih državah.

Nova opozicija v Rusiji.

Po poslednjih, sedaj še uradnih vestih iz sovjetske Rusije se spor med Stalinovimi pristaši, ki zastopajo oficijelno smer, in med novo opozicijo od julijskega XIV. kongresa komunistične stranke ni prav nič ublažil, temveč se je nasprotno še bolj poostiril. Protizakonito delo opozicije napreduje in zdi se, da se vodstvo stranke prav dobro zaveda dalekosežnosti tega delovanja. Prejšnja nasprotnika, Zinovjev in Trocki, kot da sta pozabila na nekdanja nasprotja, se pripravljata, da na bodoči vsesvezni konferenci, ki je napovedana za 25. t. m., odločno nastopita za zakonito priznanje frakcij in skupin v okviru stranke in za svobodo diskuzije.

Oficijelno vodstvo, vedoč, da se mu bo očitano preveliko zbirokratiziranje strankinih organizacij, propagira in se trudi udeležiti v stranki principe demokracije. Pri tem pa pozablja seveda, da zahteva demokracija ravno dopustnost frakcij in svobodo razpravljanja.

Stalinovi neomajno branijo Leninovo stališče o nedopustnosti frakcij in skupin. V tem smislu se je tudi početkom meseca obrnila pisarna osrednjega strankinega odbora na vse boljševiske celice s pozivom, da naj se v resolucijah izrečejo proti svobodi razpravljanja. Istočasno objavljajo listi sklep strankinih kontrolnih organov o izključitvi nekaterih manj pomembnih članov opozicije (Smirnova, Ginzburga, Vasiljeva). Izključitev se utemeljuje s tem, da so izključeni razširjali tajne, tendenciozno sestavljene dokumente osrednjega odbora, da so poskušali organizirati frakcije v provinci, da so prirejali tajne shode in sestanke, na katerih so nastopali proti oficijelni liniji stranke itd.

Dopisniki evropskih listov niso pretiravali, ko so poročali, da se komunistična stranka bliža svojemu razpadu. Moskovska »Pravda« je napisala, govoreč najzvestejšim med zvestimi, početkom meseca na uvodnem mestu sledeče stavke: »... ljudje začenejo plakati, širiti paniko in skačejo iz ene skrajnosti v drugo! — Proti temu skakanju, ki razbija stranko, moramo postaviti trezno statistiko dejstev. — Stranka predelava najtežjo preizkušnjo v neobičajno težkem položaju.«

S čim pojasnjuje oficijelni organ komunistične stranke porast opozicijskega razpoloženja in kje išče vzroke zanj? Argumentira sledeče: Nesporo je, da se je izvedla rekonstrukcija industrije v hitrem tempu in da je bila končana preje, kot se je prvotno pričakovalo. Posrečilo se je namreč centralizirati v rokah državnih in društvenih organov 90 odstotkov veletrgovskih obratov in 61 odstotkov male trgovine. Sedaj nastaja nadaljna, težja naloga: obvladati vso trgovino in prikleniti

kmeta na socializem. Samo da te naloge ni mogoče izvesti v istem tempu, kot je bila izvedena rekonstrukcija industrije. Velika napaka bi bila ta proces forsirati, ne računati z vreli, ki so na razpolago in tako podkopati vero v proletarijat.

»Kričači« iz opozicije ne morejo zapopasti, da moramo vzeti sedaj drug tempo, sicer propademo. Položaj — po »Pravdi« — je sledeči: ali pristopimo k rešitvi naših najveličastnejših problemov z nujno opreznostjo, počasi, toda gotovo, ali pa pojdemo za opozicijo, poskusimo s povečanim pritiskom na kmeta »zvečati tempo«, naletimo, razdražimo in razdvojimo kmeta od proletarijata in tako gotovo zlomimo diktaturni tilnik.

Politika osrednjega strankinega odbora je politika vztrajnega, drobnega in vsakdanjega dela. Za kogar je to delo »dolgočasno, nezanimivo«, tega je najbolje »oprostiti dela« in ga vreči v arhiv! — kliče osrednji organ stranke po Leninovih besedah.

Spor med oficijelnim vodstvom in opozicijo je — če se ne oziramo na osebna nasprotstva — tipičen spor med politiko realnih možnosti in prevelikim radikalizmom. Gospodarski položaj države je nezadovoljiv. Po pasivni trgovski bilanci iz lanskega leta so tudi letos izgledi na večji izvoz živil in drugih poljedelskih produktov zelo slabi. Napovedi o letošnji žetvi so čim dalje slabše. Tudi domači trgovski aparat ima ogromno režijo in posluje, po priznanju komisarja za trgovino, Mikojana, še vedno zelo slabo. Davki se na kmetih neredno pobirajo in to ogroža, po podatkih komisarijata, izvedbo določenega davčnega režima. Odgovorni činitelji v SSSR imajo nesporno dovolj vzrokov, da se zamislijo nad napredovanjem in tempom sovjetske »zgradbe«. Čim dalje bolj jasno postaja, da se v tipično poljedelski državi ne da vladati brez zdravega agrarnega programa. Odtod stalni klic po spojitvi mestnega proletarijata s poljedelcem, posebno s srednjimi kmečkimi sloji.

Toda tempo ruskega kmeta je počasen, preveč počasen. Ruski mužik se težko prilagaja zahtevam in željam sedanjega vodstva stranke. Če pa pride na krmilo opozicija, bi to pomenilo nadaljno odtujitev med mestnim proletarijatom in kmetom, ker Zinovjev, Trocki in Kamenjev so izrečni ideologi industrijskega proletarijata in bi vere nevernega mužika k režimu gotovo ne povečali. Treba počakati dogodkov, katere prinese tomesčna konferenca.

*

Zadnje vesti iz Rusije poročajo o izredno nagli poostitvi razmerja med večino in opozicijo v komunistični stranki. Večina je pustila zapreti več sto opozicijskih delavcev in namerava zatreti opozicijsko gibanje z najostrejšimi sredstvi. Vesti,

ki pa še niso potrjene, poročajo, da bodo opozicijski voditelji Zinovjev, Trocki in Radek izgnani v Sibirijo. Kakor se vidi, je torej možno, da bo večina morda skušala odločiti boj v svojo korist še pred vsesvezno konferenco, ker se boji, da bi do takrat opozicija postala preveč močna. O dogodkih, ki se pripravljajo, bomo še poročali.

*

Nova češkoslovaška vlada. Že dolgo se je napovedoval odstop uradniške vlade v Češkoslovaški republiki. Nova vladna večina se je stvorila že v zadnjem zasedanju narodne skupščine pri glasovanju o carinah. Takrat so podprli vlado poleg raznih čeških strank tudi Nemci, ki so zapustili s tem svoje načelno opozicijsko stališče. Od tega časa dalje so češki vplivni politiki zagovarjali misel, da se v bodočnosti ozira pri sestavi vlade tudi na nemško manjšino. Politične razmere so se sedaj razvile tako daleč, da je bil Nemcem omogočen vstop v vlado. Z vstopom Nemcev v vlado začneja v Češkoslovaški novo razdobje, kar ima tudi zunanje-političen pomen. Nemci ne bodo mogli več v zunanjem svetu nastopati s propagando, da jim je onemogočeno sodelovanje v nacionalni češkoslovaški državi. V nobeni nacionalni državi v Evropi po vojni še ni bila poklicana narodna manjšina v vlado. Na Češkoslovaškem je to slučaj in Nemci uživajo vse pravice, prav tako kot ustvaritelji države, Čehi in Slovaki. Pri sestavi nove češkoslovaške vlade je važno tudi to, da so za avtonomistične slovaške blinkovce rezervirani ministrski portfelji. S sigurnostjo se računa, da vstopijo hlinkovci takoj v vlado, kakor hitro se vrne njih voditelj Hlinka iz Amerike. V novi vladi socialistične stranke niso zastopane. Ako je v vladi narodni socialist dr. Beneš, ni zastopana v vladi stranka kot taka. Dr. Beneš je v vodstvu zunanje politike iz državnih ozirrov nepogrešljiv in je v vladi le kot oseba in ne kot strankar. Nova vlada je sestavljena tako-le: predsedstvo Antonin Švehla (agrarec), notranje zadeve dr. Ivan Černý (izvenparl.), zunanje zadeve dr. E. Beneš, justica dr. R. Meyer-Harting (Nemec), promet Josip Najman (obrtna stranka), javna dela dr. Fran Spina (Nemec), poljedelstvo dr. O. Srdinka (agrarec), vojska (Fran Udržal (agrarec), socialna politika Ivan Šramek (klerikalec), pošta dr. Fr. Nosek (klerikalec), finance dr. Karel Engliš (izvenparl.), industrija dr. Fr. Peroutka (izvenparl.), Slovaško zastopa Josip Kallay (izvenparl.). Prehrana in zdravje sta ostali rezervirani za hlinkovce.

Socialna zakonodaja na Japonskem. Japonska sedaj pripravlja socialne zakone v zmislu sklepa Mednarodne konference dela. O tem priča zanimiva slika o pravkar izdanih naredbah na Japonskem, ki jo prinaša zadnja številka »Socialnih vestí«, tednika Mednarodnega urada dela v Ženevi. Pred kratkim je generalni sekretariat Društva narodov prejel obvestilo o japonski ratifikaciji mednarodne pogodbe glede najnižje starosti za pripustitev k delu. Zadevni japonski zakoni o najnižji starosti za pripustitev k industrijskemu in tovarniškemu delu so stopili v veljavo že 1. julija t. l. Ta dva zakona pomenjata znaten napredek japonske socialne zakonodaje. Zakon o tovarnah obsega 46.000 obratov, ki zaposlujejo 1.636.000 delavcev in okoli 896.000 delavk. Znižuje delovno dobo, zabranjuje nočno delo žensk in otrok, ščiti matere itd. Najnižja starost, potrebna za pripustitev k industrijskemu delu, se je določila v principu na 14 let (prej 12). — Omenimo naj tudi zakon o zavarovanju delavcev, ki se nanaša na 2.160.000 delavcev v tovarnah in rudnikih za primer bolezni, nezgode, smrti in materinstva, in zakon o ureditvi delovnih sporov, katera zakona sta tudi stopila v veljavo 1. julija t. l. Dalje je bil izdan društveni zakon in potem naredbe se je uredilo delo v rudnikih. Torej tudi Japonska sledi moderni socialni zakonodaji.

Zahtevajte v vseh javnih lokalih „Novo Pravdo“!

Tedenske vesti.

Češkoslovaški parlamentarci v prestolici Slovenije.

V nedeljo zvečer so se češkoslovaški parlamentarci odpeljali iz Karlovca, kamor so prispeli iz Splita, v Ljubljano. Navzlic poznim, oziroma zgodnjim uram so bili parlamentarci na vseh postajah v Sloveniji najpristrčneje sprejeti. Glavni sprejemi so se vršili v Metliki, Gradcu, Črnomlju, Novem mestu, Trebnjem in na Grosupljem, kamor jim je prišla nasproti delegacija Jugoslovansko-češkoslovaške lige v Ljubljani.

S polurno zamudo je privozil češkoslovaški brzovlak z dragimi gosti v Ljubljano. Na kolodvoru so jih sprejele deputacije političnih, kulturnih in gospodarskih organizacij in veliki župan ljubljanski je izrekel pozdravni govor. Za pozdrav se je zahvalil predsednik češkoslovaške poslanske zbornice Jan Malypeter. Nato so gostje sedli v avtomobile in se ob špalirju ogromne množice ljudstva odpeljali pred mestni magistrat. Po pozdravu vladnega komisarja in temperamentnem odgovoru podpredsednika češkoslovaškega senata dr. Soukupa, so se gostje odpeljali z avtomobili po mestu, da si ogledajo vse njegove znamenitosti. Ob eni uri se je vršil v Unionski dvorani banket, katerega je na čast gostom priredila vlada.

Sprejem češkoslovaških gostov je bil v Ljubljani triumfalen. Ljubljana že dolgo ni prekipela v tako silnem navdušenju kot v ponedeljek, ko je sprejemala severne slovanske brate. Do dvajset tisoč ljudstva je bilo na cestah, kjer so se vozili češki parlamentarci. Avtomobili gostov so bili dobesedno zasuti s cvetjem in mogočni vzkliki navdušenja tisoč- in tisočglave množice so pretresali ozračje. Češkoslovaški parlamentarci so bili prevzeti od navdušenega sprejema in preizkušenim borcem za pravice in svobodo češkoslovaškega naroda so se rosile oči od ganotja nad ljubeznijo in bratstvom, katero je izkazovalo ljubljansko ljudstvo vsepovsod, kjer so se pojavili. Ponovno je bil doprinešen dokaz, da bratstvo med ČSR in Jugoslavijo ni le utemeljeno s pristrčnimi oficijelnimi stiki in pogodbami, ampak da ima že svojo tradicijo in temelj v narodu samem.

Zvečer so bili češkoslovaški parlamentarci na čajanki v kazinski dvorani, katero je priredila mestna občina. Na čajanko je bilo povabljenih okrog sto predstavnikov ljubljanskih političnih in kulturnih organizacij, ki so imeli priliko več ur razgovarjati se z bratskimi gosti. Večer je potekel v najlepšem razpoloženju in navdušenju.

Med čajanko se je zbralo pred kazino na tisoče ljudstva in manifestiralo za bratstvo med Češkoslovaško in Jugoslavijo. Parlamentarci so prišli na balkon in Malypeter se je zahvalil za spontano in mogočno manifestacijo. V razgovorih so gostje ponovno zatrjevali, da niso na vsej poti po Jugoslaviji doživeli tako velikih in pristrčnih manifestacij in pozdravov kot v Ljubljani. Marsikje je bilo preveč oficijelnega, dočim je v Ljubljani govorilo ljudstvo.

Ob osmih zvečer so se češkoslovaški gostje odpeljali z avtomobili na kolodvor. Pred avtomobilsko kolono je korakala godba z lampijoni. Od kazine do kolodvora je bil na obeh straneh ceste špalir ljudstva, ki se je poslavljalo od dragih gostov. Na kolodvoru samem je bilo zopet na tisoče ljudstva, ki je vzklikalo gostom in prepevalo nacionalne pesmi. Nepopisen je bil prizor, ko se je vlak pričel pomikati s postaje. Vsi gostje so bili pri oknih, podajali roke manifestantom in množica je prekipela v navdušenju.

Večkrat se je že reklo: Ljubljana je zaspana. Povedati se pa mora tudi: Kadar se pa Ljubljana zbudi, takrat je neprekosljiva. In tokrat je bila pri sprejemu Čehoslovakov v vsem svojem zanosu, navdušena in velika. Ljubljana se je zavedala, da ima v imenu cele Slovenije izraziti čuvstva brat-

stva in hvaležnosti Čehoslovakom. Vsi Slovenci smo lahko ponosni, da je Ljubljana tako veličastno vršila svojo nalogo.

*

Omeniti je še, da so po banketu poslanci in senatorji ČSR obiskali v Ljubljani njim sorodne in bratske politične in kulturne organizacije. Deputacija češkoslovaških narodnih socializmov je prišla v tajništvo NSS v Narodnem domu in ostala v daljšem razgovoru s predstavniki stranke. Goste je pozdravil načelnik NSS tov. Rudolf Juvan. Za pozdrav se je zahvalil brat senator Klečak, sestri senatorici Planinkova in Reichstädterova. Češkoslovaški gostje so obiskali tudi prostore «Bratstva», kjer je bilo sestram senatoricam izročeno cvetje. — Pri gospej dr. Tavčarjevi se je vršil sestanek slovenskih ženskih organizacij, katerega sta se udeležili sestri senatorici Planinkova in Reichstädterjeva in socialnodemokratska poslankinja Karpiskova. — Socialno-demokratski poslanci iz ČSR so obiskali prostore SSJ in klerikalni poslanci iz ČSR tajništvo SLS.

*

— **Inozemski promet potnikov.** Maribor je po uradni statistiki pasiralo 26.165 oseb. Od teh je bilo 5426 naših državljanov, 34 Amerikancev, 4670 Avstrijcev, 1153 Čehov, 440 Nemcev, 152 Poljakov, 116 Italijanov, 21 Madžarov, 53 Svcicarjev, 48 Bolgarov, 24 Romunov, 20 Angležev, 16 Francozov, 14 Grkov; ostali potniki so bili iz drugih držav.

— **Vozni red poštinih avtomobilov.** Direkcija pošte in telegrafa v Ljubljani je izdala od 1. oktobra 1926. veljavni zimski vozni red državnih poštinih avtomobilnih prog v področju te direkcije ter cenik za potnike in prtljago, na kar opozarjamo interese. Vozni red obsega proge: Brežice-Novo mesto, Brežice-St. Peter pod Svetimi gorami, Rečica na Paki-Mozirje-Gornji grad-Solčava ter Murska Sobota-Dolnja Lendava.

— **Tovarna za avtomobile v Splitu.** Znana ameriška tvrdka za avtomobile Ford zgradi v Splitu tovarno za montiranje svojih avtomobilov. Delokrog tovarne bo obsegal vso jugovzhodno Evropo.

— **Spomenik kralju Petru.** V Baški Topoli postavijo velik spomenik kralju Petru-Osvoboditelju.

— **Oblastni odbor Udruženja državnih služiteljev za Slovenijo** poziva vse nižje državne nameščenice, da prijavijo v lastnem interesu vsak svoj natančen naslov, da more oblastni odbor poslati vsem nižjim državnim nameščencem nova pravila (Udruženja državnih služiteljev iz Beograda). Prejšnje društvo nižjih državnih nameščenec je namreč na izrednem obnem zboru z dne 30. maja likvidiralo ter se priključilo Udruženju državnih služiteljev v Beogradu.

Oblastni odbor za Slovenijo.

— **Vseslovanski kongres mest.** Leta 1928. se vrši v Pragi vseslovanski kongres mest.

— **Beogradčanka poročila zamorca.** Senegalski črnce Satri je artist pri jazz-bandu v beogradskem varijeteju Luksor. Tam je bila uslužbena tudi Beogradčanka Anica Janković. Ljubezen je bila tako velika, da sta se zamorec in Beogradčanka pretekli teden — poročila. Beograd je za eno senzacijo bogatejši.

— **Falzifikatorji.** V Vrhu so bili aretirani falzifikatorji 100dinarskih bankovcev. Falzifikati so slabo ponarejeni in jih menda ni veliko v prometu.

— **Najboljši češkoslovaški letalec** Lhota se je smrtno ponesrečil v Rimu. Italijanska vlada je odredila, da se izvrši žalni sprevod ponesrečenega do meje na državne stroške in z vojaškimi častni.

— **Emil Burian umrl.** Slavni baritonist češkoslovaškega narodnega gledališča Emil Burian je umrl.

— **Fašistovski bič.** Fašistovske oblasti so na Primorskem in Goriškem prepovedale vse kulturne prireditve. Med drugim je ustavljeno delovanje slovenskega dramskega društva v Gorici in gledališča v Idriji.

— **Iz obupa v smrt.** Vsled zastrupljenja z lizolom je umrl v Zagrebu Ivan Lindl iz Begunj na Gorenjskem. V pismu, ki ga je zapustil samomorilec, piše, da je bil vse svoje življenje nesrečen; bil je nezakonski otrok. Potikal se je po vsem svetu. Slednjič je priromal v Zagreb bolan. Nobena bolnica ga ni hotela sprejeti. Brez sredstev je ostal na cesti in ni mu kazalo drugega, kot da si konča življenje.

— **Neurje v Severni Nemčiji.** Ob hamburški obali so pretekli teden divjali silni viharji. Vse luke so močno poškodovane, več manjših ladij je razbitih.

— **Požar v kinematografu.** V Zillenburgu na Saksonskem je izbruhnil v kinematografu požar, pri katerem je bilo težko ranjenih trideset otrok.

— **Eksplodizija parnega stroja.** V Daruvaru je v tovarni strojev topilnik parnega stroja nenadoma eksplodiral. Poldrugi kilogram težak kos železa je prebil okno in ubil v sosednem delovnem prostoru nabajačočega se delavca. Poleg tega je bilo še večje število delavcev težko ranjenih.

— **Železniška nesreča na Goriškem.** V bližini Sv. Lucije so plazovi zasuli progo v trenutku, ko je tovorni vlak pasiral nevarno mesto. Tovorni vlak je skočil s tira in se popolnoma razbil. Človeških žrtev ni bilo.

— **Mednarodni jekleni trust** je bil ustanovljen v Parizu. Pristopili so v trust industriji iz Nemčije, Francije, Belgije in Luksemburga.

Dopisi.

JESENICE. V ponedeljek zvečer so se preko Jesenic odpeljali v svojo domovino češkoslovaški parlamentarci. Jesenice so doživele ta dan nepozabno manifestacijo češko-jugoslovenskega bratstva, kajti dana jim je bila izredna prilika, da kot poslednji pozdravijo mile goste. Že dobro uro pred prihodom brzovlaka je občinstvo napolnilo obširni prostor na postaji. Poleg občinskega zastopa so bili zbrani gasilci, Sokoli, Orli, Kovinarji, Skalaši in druge korporacije. Narodne socialne organizacije so se udeležile sprejema korporativno s praporom NSSJ. Sodelovale so tri godbe ter združeni pevski zbori. Prvi je pozdravil goste župan g. Andrej Čufer, za njim je govoril župnik gosp. Anton Kastelic, a nato g. dr. Francišek Kogoj. Poudarjale so se zgodovinske vezi obeh narodov in stremenje po čim boljšem bratstvu. Po doigranju naše himne je spregovoril br. Stane Bokal tako mogočno, da si je na mah osvojil vso maso zbranega naroda, a brate Čehoslovake je naravnost iznenadil. Od vseh govorov in pozdravov je bil njegov najlepši. V kratkih, izklesanih stavkih je pozdravil v imenu naših organizacij vse senatorje in poslance kot legitimne predstavnike bratskega naroda, predvsem je pristrčno pozdravil delegacijo češkoslovaške narodno-socialistične stranke, a istočasno izrekel globoko obžalovanje, da se ne nahaja med gosti naš skupni vodja in borec, predsednik senata br. Vaclav Klobuč. Želel je, da se z našega juga povrnejo mili gostje z najlepšimi vtisi na svoje domove, a ko prestopijo mejo naše države, naj vedo, da meje naše zemlje niso prestopili, kajti za Karavankami smo tudi mi, kri naše krvi.

Z vzklikom: «Naj živi Masaryk!» «Naj živi medsebojno bratstvo!» je zaključil br. Bokal svoj učinkujoči govor. Našim sestram poslankinjam so bili poklonjeni šopki krasnih planink. Treba je omeniti, da so se med nami in senatorji ter poslanci bratske stranke vršili, kolikor je dopuščal čas, prav bratski razgovori. To je opazila vsa jeseniška javnost in imela priliko, spoznati resnično iskrene vezi, ki nas spajajo s Čehi. Slovo je bilo težko in lepo, v poslednji pozdrav je vse ljudstvo klicalo dragim gostom «Nazdar, Čehi!».

TRŽIČ. Po dolgem času zopet par vrstic iz naše kotline. V tukajšnji predilnici in tkalnici imamo par zelo brihtnih glav, ki so tako pametne, da se jim vse neumno zdi. Posebno se v tem odlikuje delavec Š. v skladišču, ki bi na vsak način bil prav rad nekaj več kot ostali. On je «socialist» in pravi, da sploh ne bo treba delati, ko bo vse delavstvo šlo

za njim v internacionalo. Že to dokazuje, da je posebno brihten in ve zelo veliko o socializmu. Priporočamo mu, da več dela in manj besediči. Njegovega hujskanja bomo kmalu siti in potem spregovorimo resnejšo besedo. Za danes samo toliko.

ČRNA. Gotovo mi boste oprostili, da se vam iz našega grabna skoro nič ne javljamo. Morda ste mnenja, da so nas, narodne delavce, že snedli tukajšnji naši ljubi nasprotniki. O, ne, še živimo, čeravno najbrže ne bomo dolgo, ker nam vsi prorokujejo skorajšnjo smrt. Sicer so še precej umer-

jeni in nam dajo življenja še za eno leto. Čez leto dni pa nas ne bo nikjer več. No ja, bomo pa videli, če smo res tako šibkega zdravja. Doslej se dobro držimo in prav nič ne kaže, da bi se nas lotila bolezen razkroja, kot se je ravno onih, ki nam želijo pogin. Le nič preveč kričanja, gospodje so drugi, mirno kri in pamet, pa bo šlo. Mar ne vidite, kako se razkrajate. Zakaj potem ne iščete leka sebi in nas pustite v miru. Mi smo mladi in smo šele pričeli živeti, vi ste pa že odigrali svojo vlogo in danes, jutri vzamete slovo. Za danes le toliko, ako bo treba, pišemo več. — Eden iz Črne.

Svetovno stanje bolniškega zavarovanja.

Mednarodni urad dela se že pripravlja na deseto mednarodno konferenco dela, ki se bo vršila prihodnje pomlad v Ženevi. Pravkar je razposlal posameznim vladam vprašalne pole, tikajoče se prve in glavne točke programa — bolniškega zavarovanja, ki bo predmet predloga za mednarodne pogodbe.

Ko je upravni svet Mednarodnega urada dela letos januarja meseca sklenil, da mora priti to vprašanje na vrsto pri bodoči mednarodni konferenci dela, je storil to zato, ker so bile že pri prejšnjih zasedanjih konference sprejete pogodbe in nasveti, tikajoči se socialnega zavarovanja: o zaposlovanju žen pred porodom in po porodu, o odškodninah pri nezgodah in boleznih, vzniklih in povzročenih pri poklicu in o brezposelnosti. Poleg tega je lanska konferenca razpravljala obširno o splošnih problemih socialnega zavarovanja in so pripravljale primerjalne študije Mednarodnega urada dela že dovolj napredovale. Kakor torej vidimo, se obrača pozornost Mednarodne organizacije dela vedno bolj k aktualnim vprašanjem socialnega zavarovanja.

To ima poleg svetovnega pomena za razširjenje in napredek bolniškega zavarovanja v socialno zaostalejših državah tudi še poseben pomen za industrijsko močne države, ki imajo kot naprednejše države interes na tem, da se socialne uredbe in vsled njih nastala bremena v vseh državah vsaj približno izenačijo, da se tako prepreči konkurenca socialno zaostalih držav na svetovnih tržiščih.

Zanimiv je celoten pregled stanja bolniškega zavarovanja v posameznih državah, ki je podan v omenjenih vprašalnih polah Mednarodnega urada dela. Te vprašalne pole imajo namen vnaprej spoznati stališče posameznih držav napram vprašanju, ki nastajajo v bolniškem zavarovanju.

Od 22 držav, ki so izdale zakon o obveznem bolniškem zavarovanju, jih je samo 12, v katerih so temu zakonu podvržene vse od gospodarske delavnosti odvisne osebe. Sedem držav, med njimi Madžarska, Rumunska, Grška in Japonska, omejujejo bolniško zava-

rovanje na nameščence v industriji in trgovini. V osmih državah, med katerimi je Belgija, Francija, Švica, Danska, Švedska in Avstralija, je bolniško zavarovanje neobvezno, toda za pomoči države. Popolno in obvezno bolniško zavarovanje je uvedeno v Nemčiji, Češkoslovaški, Avstriji, Poljski, Jugoslaviji, Angliji, Norveški, Bolgarski, Rusiji in Chile. Stremljenje Mednarodnega urada dela gre naravno za tem, da se bolniško zavarovanje postopno splošno razširi v obvezni obliki.

Kar se tiče obsega bolniškega zavarovanja, je le-ta splošen v industriji in trgovini. V poljedelstvu nekatere države, med njimi Madžarska, Jugoslavija, Rumunska in Japonska, še niso uvedle obveznega bolniškega zavarovanja. V tem pogledu je že tretja mednarodna konferenca dela nasvetovala, da naj se poljedelskemu delavstvu nudijo iste ugodnosti, kot industrijskemu delavstvu.

Prav tako je potrebno, da se obvezno bolniško zavarovanje povsod razširi tudi na nameščence v domačih gospodinjstvih.

Kar se tiče nameščencev in privatnih uradnikov določajo nekatere zakonodaje maksimalno mejo prejemkov, do katere je bolniško zavarovanje obvezno ali do katere je bolniško zavarovanje dopustno.

Glede delavcev v domači obrti vladajo v poedinah zakonodajah znatne razlike. Prav tako so v nekaterih državah izločeni iz bolniškega zavarovanja začasní, sezonski, slučajnostni delavci in pa oni, ki iščejo v dotični stroki samo postranski zaslužek.

Nekatere omejitve se tičejo političnih in osebnih strani. Narodnost večinoma ne igra nobene vloge, razen pri delavcih, ki so začasno nameščeni v obmejnih krajih, zato pa določajo nekatere zakonodaje minimalno ali maksimalno starostno mejo in razlikujejo se tudi v vprašanju zavarovalne obveznosti nameščencev pri sorodnikih.

Glede nujenih dajatev naprednejše zakonodaje ne določajo več meja, toda nekatere zahtevajo minimum že plačanih prispevkov, ali pa gotovo dobo prebivanja zavarovanca na

svojem ozemlju. Višina podpore znaša v celoti med 50 in 66 odstotki mezde. Doba, v kateri se daje podpora, se giblje v poedinah državah med 16 in 52 tedni.

Glede naturalnih dajatev obstojajo glavna vprašanja v svobodni izbiri zdravnika, o pravici do zdravljenja po specialistu, oziroma o pravici do oskrbovanja v sanatorijih in okrevališčih. Važno je tudi vprašanje pravice na zdravljenje rodbinskih članov zavarovanca in doplačilnih prispevkov zanje.

Zavodi, ki izvajajo zavarovanje, so večinoma avtonomni pod vplivom in kontrolo države. Ponekod, kot v latinskih državah in v Angliji, so organizirani na osnovi vzajemnosti, drugod na osnovi okrajev. Tu nastaja vprašanje glede svobodne izbire ali obveznega članstva pri gotovi blagajni. Upravo organizacije zavarovalnih zavodov vodijo nekod, n. pr. v Angliji, samo zavarovanci, večinoma pa zavarovanci in delodajalci, katerim so v nekaterih državah pridani še zastopniki države in pa strokovnjaki.

Prispevki za bolniško zavarovanje so po večini razdeljeni med delodajalce in nameščence, nekod z enakimi, nekod z neenakimi deleži: tako plačujejo v Nemčiji in Avstriji zavarovanci dve tretjini, delodajalci pa eno tretjino, medtem ko plačujejo n. pr. v Poljski zavarovanci dve petini, delodajalci pa tri petine. Ponekod, kot n. pr. v Angliji in Norveški, prispeva tudi država. V državah, kjer je zavarovanje svobodno in neobvezno, je tudi podpirano od države. Spori v zavarovalni stroki se rešujejo ponekod pred rednimi sodišči, drugod zopet pred posebnimi instancami.

K vsem tem vprašanjem, katerih primerjalni pregled nudijo omenjene vprašalne pole, morajo poedine države zavzeti svoje stališče, ki bo služilo kot osnova za predlog mednarodne pogodbe o bolniškem zavarovanju, katerega bo izdelal Mednarodni urad dela. To vprašanje je v ostalem idejno v zvezi z vprašanjem enakega postopanja z domačimi in tujimi delavci, ki so postali žrtev delovnih nezgod in s katerim vprašanjem se je Mednarodna organizacija dela bavila že na preteklih zasedanjih.

Z enotno rešitvijo vprašanj bolniškega zavarovanja bo napravljen nadaljnji korak k mednarodnemu izenačenju socialne zakonodaje v napredni smeri.

Zabavni kotiček.

Na tekmi. Obiskovalec konjske dirke k jahaču: «Gospod, ali mi morete povedati siguren tip za današnjo tekmo?» — Jahač: «Seveda, spravite svoj denar lepo v žep!»

Ona to ve. Gospod dvori gospodični in hoteč se ji laskati, pravi: «Ali je na svetu še kaj manjšega od vaše nožice?» — Toda gospodična se s tem laskavim vprašanjem ne dá spraviti iz ravnotežja in odgovori: «Seveda, moji — čevljički.»

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Delniška glavnica
Din 50,000.000.—

Rezervni zaklad ca.
Din 10,000.000.—

Centrala: LJUBLJANA, Dunajska cesta

Podružnice:

Brežice	Kranj	Ptuj
Celje	Logatec	Sarajevo
Crnomelj	Maribor	Split
Gorica	Metković	Trst
	Novi Sad	

Brzjavni naslov:

Banka
Ljubljana

Telefon štev.: 26,
413, 502, 503, 504

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle

Ali ste že
poravnali
naročnino za
Novo Pravdo

?

Pogovor o tem in onem.

Če gre kraljica v Ameriko.

Prejšnjo soboto se je odpeljala v Ameriko rumunska kraljica Marija in v istem trenutku so vest že nesli telegrami po vsem svetu. Zdelo bi se, da na tem potovanju ni nič tako posebnega. Saj potuje vsak dan sto in sto ljudi v Ameriko, ne da bi o tem pisalo časopisje. Toda če gre rumunska kraljica, je to senzacija in vedeti mora to vsakdo, kakor hitro prime zjutraj novine v roko.

In tokrat je to v resnici senzacionalno potovanje, ali vsaj bilo je senzacionalno za vso Ameriko, dokler se ni dogodilo to, česar Amerika v svoji domišljavosti ni pričakovala. Ker Amerika zelo rada pošilja po svetu svoje slavne ljudi, toda še rajše navdušeno sprejema slavne ljudi iz Evrope. Morda že zato, ker ima slavni človek iz Evrope v Ameriki mnogo več veljave, kot doma, kot sploh evropske tradicije nikdar ne bo preplavila dolarska poplava. In če slaven človek iz Evrope še odkloni dolarje, pa če mu še tako vabeče cingljajo na uho, potem je igro dobil: tak človek pomeni najsenzacionalnejši obisk novega sveta in Amerika mu leži pred nogami. In vsa Amerika se veseli, kako se bo klanjala v spoštovanju in občudovanju lepi Mariji rumunski.

Ameriški manažerji se pri vesti, da pride v oktobru na obisk v Ameriko kraljica Marija, kar zvrstiti niso mogli na telegramske oddajne postaje, da ji ponudijo najugodnejše, kar morejo. Največja kinematografska tvrdka je ponudila kraljici Mariji 500.000 dolarjev, če odigra malenkostno vlogo v treh filmih in je pozneje popustila še tako daleč, da se je zadovoljila z nekaj ducati metrov filma, katere bi potem vlagala v nekatere filme. Najslavnejši krojač v New Yorku ji je ponudil bagatelo 100.000 dolarjev, če prisostvuje njegovi modni reviji. Znan založnik romanov ji ponuja 250.000 dolarjev za knjigo, katere niti ni treba, da jo spiše sama, samo da jo sprejme za svojo. V neskončnost so šle ponudbe lepi Mariji rumunski: samo da bi trenotek postala, izpregovorila nekaj besed, se oblekla, kot bi želeli vsi ti ljudje, pa bi se sipali v njeno naročje ne milijoni, sipale bi se milijarde rumunskih lejev, ker samo one večje ponudbe, ki presegajo 10.000 dolarjev, znašajo skupno preko poltretje milijarde naših dinarjev. In to vse bi si na najlažji način, prav za prav s samimi smehljaji mogla zaslužiti rumunska kraljica v dobrih treh tednih, če bi kraljicam ne bilo prepovedano — zaslužiti. Tudi to je tragedija: imeti v rokah milijarde, pa jih pustiti, ker se je kraljica — — —

Zadnje vesti pa pravijo, da je kraljica Marija sprejela ponudbo omenjene filmske tvrdke in da bo na ta način pridobljene dolarje posvetila siromašni deci svoje domovine.

Delavski sovražnik.

Naš delavec ima vse polno sovražnikov, skritih in odkritih. Vsakega pozna in proti vsakomur bije najhujši boj. Le enemu sovražniku, ki je, kakor se vzame, skrit ali odkrit, posveča vso svojo pažnjo in se proti njemu ne bori. Pa ne samo, da se ne bori, celo poveljuje ga in mu včasih poje največjo čast in hvalo.

In vendar je ta sovražnik ravno tako krut in škodljiv, kakor vsi ostali, morda večkrat še eden najhujših. Ta sovražnik ubija, mori, pošilja de-

lavce v bolnico, umobolnico, jih onesposablja za delo, pohablja itd. In vendar mu pojemo hvalo.

Pa ne samo hvalo mu dajemo, dajemo mu tudi večji del naših zaslužkov, da, včasih celo vso plačo.

Za zahvalo, da smo mu žrtvovali vse, kar smo si s trudom in muko zaslužili, nas ob svojem času pošlje ta naš sovražnik v bolnice, umobolnice, hiralnice itd.

Kdo naj bi bil ta naš sovražnik in kako, da se ga ne branimo. Saj nam je življenje drago in tudi v bolnice in umobolnice ne gremo radi.

Nihče drugi kot alkohol.

Naš delavec, pa bodisi kjerkoli, mu danes znosi največji del zaslužka, katerega največkrat odtrga otrokom od ust. Naš delavec pije ob vsakem času in priliki. To dela, da si odpočije in dobi moč, pred delom, da si pomore, večkrat med delom, da ne opeša itd., ob plačilnih dnevih pa je že kot pribito, da mora v gostilno, saj je denar v žepu in za svoj denar lahko pije. V nedeljo zjutraj gre na običajen »ferkelc«, da prežene mačka prejšnjega dne in ostane potem pri par »ferkelcih« celó nedeljo.

Žalostno je o tem pisati in priznati kruto resnico, a je potrebno.

Naš delavec bi moral dodobra spoznati tega svojega največjega škodljivca in sovražnika, ter stopiti z njim v najhujši in neizprosni boj.

Pa ne samo delavec, tudi drugi faktorji bi morali z vso odločnostjo pričeti boj proti njemu. Nam ne sme biti dovolj, da troši ministrstvo zdravja na sto in sto tisoče dinarjev za brošure, plakate, predavanja itd., več bi nam bilo pomagano, če bi izdejstvoval ukinitve prekoštevlnih gostiln, točilnic itd. Poglejmo okrog nas, pa bomo videli, da je vsaka druga hiša gostilna ali pa vsaj točilnica. Lahko bi kdo dejal, da tudi s tem ne bo pomagano, češ, bodo pa ostale gostilne bolj polne. Toda temu ni tako. Danes imaš gostilno na vsakem koraku in lahko kar vanjo stopiš, če bi ti bilo treba iti le nekoliko delj do nje, bi si morda premislil. In takih, ki posetijo gostilne le vsled priložnosti, je mnogo. In vsaj ti bi krenili na boljšo pot. Pa če že ni mogoče odpraviti gostiln, naj bi se polovico njih pretvorilo v brezalkoholne gostilne. Tem bi se naj nudile vse ugodnosti in se jim olajšal tudi obsto, pa bi tudi mnogo napravili v borbi proti alkoholu.

Rop kot v kinematografu.

Nedaleč od Chicaga se je zgodil eden onih v resnici ameriških roparskih napadov na vlak, ki jih vidimo pri nas samo v kinematografih in pri katerih je vse mobilizirano: od 100kilometrsk brzine vlaka pa do rafinirane izvedbe napada, vezanja uradnikov, izpraznenje blagajne, beg v avtomobilu in zasledovanje z vlakom, avtomobili in aeroplani. Dejanstvenost je včasih le v toliko revnejša od filma, ker so na filmu roparji končno navadno vjeti, kar pa se v resnici ne dogodi vedno.

V električnem vlaklu, ki vozi iz Chicaga do Port Hurona, je v poštnem vozu začela goreti električna izolacija in vsled tega je zavirač zapustil svojo kolibo, da popravi izolacijo. Ker je bil vagon poln dima, je uradnik, ki je urejal pošto, odprl vrata vagona, dasi je to proti predpisom. Na ostrem ovinku, kjer mora vlak znižati svojo brzino na 50 kilometrov, zaslišita oba poštna uradnika za svojim hrbtom nenadoma grozeč glas: roke kvišku. Ker sta imela svoje pištole v žepu, jima ni preostalo drugega, kot ubogati. Eden od njiju je sicer

skušal potegniti nevarnostno zavoro, toda ropar ga je takoj pobil na tla. Medtem se je v vagonu pojavil še tretji ropar, ki je na tleh ležečega uradnika takoj trdno zvezal, vrgel v kot in nametal nanj tiskovine in vreče z običajno pošto. Nato je drugi uradnik moral roparjema pokazati, kje da se nahajajo priporočene in denarne pošiljke, od katerih sta roparja vzela dve, eno s 47 in drugo z 90 milijoni dolarji. Bil je denar v manjših bankovcih, katerega so poslale čikaške firme za izplačilo delavcev v provincialnih podjetjih.

Roparja sta zložila svežnje bankovcev v pripravljeno torbo, ki sta jo vrgla na progo, ko sta si poprej pozorno ogledala okolico. Bankovci so padli na progo blizu 87. ulice, torej še v samem predmestju Chicaga, kjer so na plen najbrže čakali pomočniki. Nato sta roparja, stalno ogrožajoč s pištolo drugega uradnika in vrnivšega se zavirača, mirno nadaljevala vožnjo do Evergreen Parka, kjer sta poskakala iz vagona, dasi je vlak vozil s hitrostjo 75 kilometrov na uro. Ob progi je čakal nanje modro pleskan avtomobil, s katerim sta se takoj odpeljala.

Na najbližji postaji je bila takoj obveščena policija in sedaj se je pričel lov za roparji resnično kot v kinematografu. Od najbližjega komisarijata se je takoj razpršilo na vse strani osem motociklov in štirje avtomobili, da dohite modri avtomobil. Telefon in radioaparati so obvestili čikaško policijo, na katerem mestu je bila vržena torba iz vagona in deset minut kasneje sta se dvignila v zrak dva aeroplana, da pregledata z viška ves okraj in najdeta modri avto. Čete policistov in detektivov pa so se razpršile po čikaških ulicah in parkih na lov za avtom in roparji.

Pregledavajoč sumljive beznice v okolici mesta, kjer je bil denar vržen iz vlaka, so hoteli policisti preiskati tudi neko sumljivo hišo. Ker se ni njihovevemu pozivu nikdo odzval, so vdrli vrata s silo. Hiša je bila prazna, toda našli so v njej polno pištolo, pušk, nabojev in celo neki zapisnik, v katerem ni bilo sicer ničesar omenjenega o napadu na vlak; ki pa je policijo vendarle privedel na sled večih, že dolgo časa iskanih zločincev. Po mnenju policije se je izvršil napad na vlak s tem namenom, da bi bilo mogoče dvema zločincema, ki imata v kratkem priti pred poroto, podkupiti stražnike in zbežati. Ta novi predrzen napad na vlak ob belem dnevu, v samem predmestju Chicaga, je vzbudil seveda velikansko senzacijo in spravil na noge vso čikaško policijo. Toda roparjev do sedaj še niso prijeli.

Zabavni kotiček.

Skrbi moderne dame. Gospa M. kupuje v modni trgovini klobuk za 250 dinarjev. Ko ga je izbrala in plačala, zahteva sedem računov: enega na 100 dinarjev za svojega moža, enega na 600 dinarjev za svoje prijateljice in pet po 400 dinarjev za svoje častilce.

Nepotreben nasvet. Novi jetniški zdravnik k bolnemu jetniku (raztreseno): »Na vsak način ne hodite na sprehod ob tem grdem vremenu.«

Lahka izbira. Gospod se pelje s svojo ženo in otroci po morju. V viharju pride ladja v nevarnost, da se potopi, in potniki hite v rešilne čolne. Gospod išče svojo ženo in vpraša nekega mornarja: »Ali je moja žena že na varnem?« — »Je, gospod!« — »In mojih sedem otrok tudi?« — »Vsi so na varnem, gospod, toda tudi vi se požurite v čoln, sicer ostanete tukaj.« — Gospod odgovori nato z globokim vzdihom: »Hvala! Ne grem na čoln. Ostanem tukaj!«

NAJPOPOLNEJŠI
STOEWER

15letna garancija

šivalni stroji za šivilje, krojače, čevljarje in za vsak dom. Preden nabavite stroj, si oglejte to izrednost pri tvrdki

BREZPLAČEN POUK

L. BARAGA

Šelenburgova ul. 6/I. **LJUBLJANA** Telefon štev. 980.

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

Ellena je bila pač uverjena, da vsa njegova dejanja izvirajo le iz slepe krvoželjnosti, iz živalske krvoželjnosti, in da je William popolnoma zavržen, zgubljen človek.

Tudi ni bilo žive duše, ki bi ji njeno zmoto razjasnil. Kajti stari oskrbnik, kateri edini bi ji bil mogel vso zadevo pojasniti, se je skrbno izogibal, da bi kdaj prišlo preko njegovih ustnic tudi le ime njegovega nekdanjega gospodarja.

Ali naj te grozne muke res nikoli ne končajo? O, da, rešitev je pač, toda edinole smrt! Strašna misel, katero skuša Ellena na vsak način pregnati, tembolj, če se zmisli na življenje po smrti.

Ellena stopi sedaj k oknu. Občutek ima, kot da ga mora odpreti, da z ledeno mrzlim nočnim zrakom prežene žgoče misli. Naenkrat se Ellena umiri. Tiho štrli na obzidje parka, ki tik pod njo sega prav do gradiča.

Ali ne stoji ob zidu človeško bitje? — Da, možko bitje je tamkaj, oh, Ellena pozna tega moža, med tisoči in tisoči bi ga bila spoznala!

Zagonetni mož, zavrt v črn plašč, ki tamkaj nepremično stoji in upira svoje oči v stolp gradu, to jo on, katerega ne more nikdar izbrisati iz svojega srca, William Moeris.

Ali pa se morda vara, ali so to le sanje, namišljeno strašilo, ki nepremično zre v njo? — Ne, to ni noben duh, mož tamkaj spodaj je strašni človek, pri čigar imenu se vsakdo trese, Jak, morilec deklet.

Kako utriplje Ellenino srce, kako se Ellena hropeče prime za desko pod oknom, da ne omahne. Oh, če jo je zapazil, če pride k njej! Grozno, strašno!

Ne, videti je ni mogel, saj stoji v temni, nerazsvetljeni dvorani, dočim stoji on v svitu ravnokar vzhajajoče lune.

Ampak je prišel semkaj? Ali je zvedel, da še živi? Tudi to vprašanje mora Ellena zanikati. Ona dobro pozna Williama, ve, da zanj ni ovire, da pride do nje. Mož, ki razpolaga s takimi neizmernimi sredstvi, se ne ustraši ne zidov ne stolpov.

In sedaj navda Ellenino dušo čuden občutek. On živi, živi, — on ni umrl, morda se more svojih pregreh še skesati in jih obžalovati! Le s težavo se drži Ellena pokonci. Občutek ima, da ga mora sovržiti, če se le zmisli njegovih krvavih dejanj. Prevzame jo gnus, kateremu se ni v stanu upirati: Ne, ne ljubi ga več, ne ljubi ga več od onega dne, ko ji je Tereza razodela grozno vest.

Oh, če bi bila Ellena mogla pogledati v svoje srce! Tamkaj je stalo z gorečimi črkami napisano:

«Ljubila ga bom kljub njegovim dejanjem, toda zopet se je spozabil s tem, da je onesrečil Terezo. — Kljub svojim prisegam je znova prelomil zvestobo, sedaj mu ne verjamem nič več!»

Uboga Ellena! Revica ne ve, da jo je Tereza nalagala, da zapeljiva lahkoživka njenega dragega Williama sploh nikdar videla ni. Seveda, Ellena je morala vendar brezsrčni pustolovki verjeti, kajti vse, kar ji je povedala, se je izkazalo kot resnica. Čemu naj bi dvomila o njeni resnicoljubnosti?

Zopet se plaho ozira tja doli, Temna postava stoji še vedno nepremično ob zidu. Ellena ga takoj

spozna, edinole potez njegovega obraza ne more razločiti, ker je vsled črne krinke skoro spačen. In še več zapazi: mlada deklica, William ima na glavi čepico mornarskega kapetana, — da, ko je veter za hip dvignil plašč, zapazi krasno uniformo.

Ali je pa to tudi vse resnica, kar vidi njene oči? Kako vprašanje! — Deklica, ki tako vroče ljubi, bi izvoljenca svojega srca zapazila tudi med brezštevilno množico.

In sedaj ga vidi Ellena iz neposredne bližine, prvokrat po preteku mnogih tednov. Visoka atletska postava, njegova skoro majestetična zunanost, kdo bi se dvomil, da je on, William Morris.

Kaki občutki navdajajo sedaj Elleno, se pač ne da popisati. Zdi se ji, da mora planiti doli, potem pa ima zopet občutek, da jo ledeno mrzla roka vleče nazaj. Roka mrtve matere. Elleni se zdi, kot bi stala poleg nje mrtva mati, ki svareče dviguje svoji roki, da jo obvaruje pogina. Da, še več, kot da ji hoče zaklicati:

«Ostani tukaj, otrok moj, oni tam doli je zločinec, zaradi katerega ti je počilo srce; pridi za menoj, moja Ellena, v tibi grob, tamkaj najdeš tako zaželjeni mir!»

Ellena je v naravnost groznem položaju. Še vedno upira svoje oči v nekoč tako ljubljenega Williama obenem pa ji doni na uho opomin iz dežele duhov. In slednjega sluša. Njej je sedaj William, za katerega bi bila nekoč z veseljem dala tudi svojo srčno kri, popolnoma tuj človek. Tako misli vsaj. Seveda, njeno utripajoče srce je drugih misli. Da, ljubezen, — ljubezen, ki se ne da iztrgati iz njega, ljubezen, ki se ne da utolažiti z besedami, ki jih narekuje razum.

In to je morala Ellena preizkusiti tudi sama na sebi.

«William, William, zakaj si postal zločinec, zakaj si me tako onesrečil, mene, ki bi bila šla za tebe na prvo besedo tudi v smrt?»

Zaman! Ponosni mož tam doli ne čuje s šepetom izgovorjenih besed svoje po njegovem mišljenju že mrtve Ellene. Nepremično štrli v od luninega sveta razsvetljeni grad, v katerem je nekoč bivalo najdražje, kar je imel. In sedaj se s počasnimi koraki odstrani. Kam? To ne ve nihče! Kaj bi bila Ellena dala, če bi mogla rešiti to uganko. Kje je sedaj živel? — Oh, brez dvoma je zopet prispel semkaj na svoji zagonetni ladji, da vidi še enkrat kraj, kjer je preživel toliko srečnih ur s svojo izvoljenko. Da, edino to ga je prignalo semkaj.

Ellena se ne more več držati pokonci. S tihim tarnanjem se zgrudi na preprogo. Z roko se trdno oprijemlje za stol, vendar so ji moči tako odpovedale, da se ne more več dvigniti.

In v nezavesti na tleh ležečo najde končno stari oskrbnik, ki je že povsod v težkih skrbih iskal svojo mlado gospodarico. Nezavestno dvigne ter jo odnese v njeno sobo, pri tem pa sam sebe obtožuje malomarnosti, da je komaj ozdravelo gospodarico pustil samo.

Tedaj pa odpre Ellena oči.

«Milostiva gospodična, oh, bog, jaz — — —»

«Tiho, popolnoma tiho, mogel bi naju slišati!»

Stari mož ves preplašen gleda mlado gospodarico.

«Da, tiho, tiho, on je bil tukaj, William, — jaz — sem — ga — videla!»

Hvaležnost pustolovke.

Nikdar ni Manueli čas tako počasi potekal, kot tisto popoldne, ko je omamila Francisu s svojo namišljeno ljubeznijo. Težke skrbi so znova navdale lepo pustolovko, čim je mladi mož odšel iz celice. Kajti kaj lahko se pripeti, da se ga vsled izdajstva polasti kes. In če se to v resnici zgodi, potem je izgubljena. Kaj ji pomaga, če ga obdolži izdajstva, saj bi ji itak nihče ne verjel. In njena bojazen narašča, čim več časa poteče, ne da se Francis zopet vrne, uverjena, da komaj čaka trenutka, da more zopet biti pri nji. Zanj, ki je bil njen čuvaj, je bilo to vendar kaj enostavno, tem bolj, ker doslej še ni noben drug mož s podmornice prestopil praga njene celice.

Ura za uro ji poteka z nestrpnostjo počasnostjo. Francis ne pride. Manuela postaja vedno bolj nemirna, njena bojazen narašča od minute do minute. Sedaj je trdno uverjena, da je mladi mož v strahu pred svojim gospodarjem opustil misel, da jo reši. Ali pa — pri tej misli se Manuela grozno prestraši — je vsekakor tudi mogoče, da je kdo prisluškoval pri vratih, ko je Francisu zatrjevala svojo hlinjeno ljubezen ter ga privijala k sebi.

Morda je Francis ravno tako jetnik kot ona? To se ji zdi skoro verjetno. Kajti če se zmisli, s kako strastjo ji je poljuboval ustnice, kako ga je prevzela njena lepota, ji postane jasno, da je izključeno, da bi jo pustil na cedilu. Če se ni nič pripetilo vmes, potem mora priti.

Manuela seveda ne ve, koliko je že na uri. Ko so jo zagrabili, je pač vtaknila v naglaci v žep denarnico z večjo svoto denarja, uro pa je pustila na mizi. Denarja ji niso odvzeli ter je bila odločena, da poskusi s podkupovanjem, če ne uspe pri Francisu s svojo hlinjeno ljubeznijo. Toda glede podkupovanja je bila že od vsega početka uverjena, da ni upanja na uspeh.

Manuele se polašča sedaj že brezmejen obup. Mrzel pot obliva njeno čelo, če se zmisli na strašen konec, ki jo čaka. Strah pred groznim maščevalcem ji ohromi vse čute, smrtne muke naraščajo od sekunde do sekunde.

Tedaj pa končno vendarle zasliši znane ji korače. Le s težavo more Manuela zadušiti glasen vzklík veselja. In res jo ne vara domneva, da prihaja Francis. Kajti hip na to se že prikaže med vrati. Kot običajno ji prinaša večerjo, njegov izraz je resen, miren kot vedno, prav nič ga ne izdaja, kako grozen vihar divja v duši mladega, strastnega moža.

Lepa Španjolka plane k njemu.

«Slednjič — slednjič si vendar prišel!» šepete s tresočim glasom. «Oh, Francis, mislila sem, da si me tudi ti pustil na cedilu. Sedaj šele prideš, — tako pozno ponoči?»

«Ponoči?» ponovi začuden. «Komaj se je zmračilo.»

«Ni mogoče! Zdi se, da je pretekla že cela večnost, odkar si odšel.»

(Dalje prih.)

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan v Ljubljani.

Urednik Franjo Rupnik v Ljubljani.

Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani
(odgovoren Miroslav Ambrožič).

Najboljša kolesa in šivalni stroji

so edino

PETELINČEVI

znamke

Gritzner, Adler, Phönix

za dom, obrt in industrijo. Brezplač. pouk, ugodni plačilni pogoji, večletna garancija.

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Od dobrega najboljše je švicarski pletilni stroj „Dubied“

Naročajte
in
zahtevajte

**Novo
Pravdo!**

KRAVATE.

ovratnike, naramnice, srajce, nogavice, nahrbtnike in palice, modno blago, toaletne potrebščine, jedilno orodje ima v bogati izbiri in po najnižjih cenah edino

**Josip Petelinc
Ljubljana**

blizu Prešernovega spomenika ob vodi.